

Stanje ni baš sijajno, vendar se opaža napredek, četudi še neznamenit. Društvo si misli napraviti tudi društveno hišo, vendar tega do sedaj še ne dopušča gmotno stanje. Ni pa, menim, umestna ona misel predsednikova, da bi društvo katerikrat tudi po katero knjigo manj izdalo, samo da se prej napravi hiša. Kaj bi gladnemu trgali kruh od ust, dajmo narodu dobrih in koristnih knjig, katerih tako potrebuje. Hiša že še počaka. »Danica« se bode tiskala v 32.000 iztisih, druge knjige se pa niso še odločile. Vseh členov ima društvo 8325, za 20 več od lani. A društvena imovina šteje 108.778 gl. 13 kr.

Do sedaj ni posebnih novostij na hrvatskem književnem polju. Od novega leta ni izšla nobena knjiga, katera bi bila zanimiv pojav v hrvatskem slovstvu, izšlo je res nekoliko prevodov, največ v »Hrv. biblioteki«, a izmed drugih naj omenim le Harambašičev prevod Tolstojevga velikega romana: »Vojna i mir«, kateri izhaja v snopičih in Badaličev-Shakespeare-ovga: »Koriolan«.

Stari književnik, Dubrovčan Matija Ban, je počel izdajati svoje zbrane spise. To bode ogromna zbirka, katera bode obsegala 25 knjig. Dosedaj je izšla prva knjiga, v kateri so drame: »Mjerima«, »Milenka« in »Dobriča«.

(Dalje.)

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše S. Z-g-c.)

Slavnega pisatelja in pesnika Svatopluka Čecha, kateri je čitatelj »D. in S.« že od lani znan, izšli sta nedavno dve krasni deli. V zalogi Edv. Valečka so izšle »Nové písně« — poetičkých besed číslo XXXVII. (urednik Jan Neruda), katere so z »jutranjimi pesmimi« neka celota. — V njih se nam rišejo prav pesimistično razne prigodbe iz javnega in zasebnega življenja. V teh pesmih je bolj lirik nego epik, tu sodi in kaže subjektivno sedaj to, sedaj drugo, med tem, ko je bil v prejšnjih delih mirnejši opazovalec. — Drugo najnovejše njegovo

delo je »Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do XV. století«, ilustriral V. Oliva, v zalogi Topiča v Pragi, zvezek 1—4. — Lani je napisal Čech slično humoristično povest, kjer je poslal Broučka na mesec; toda mnogo zanimivejši in poučnejši je ta izlet v XV. stoletju v Prago. Delo je pisano zelo duhovito, osoljeno z neusahljivim humorjem. Tu je pokazal Čech, da ni samo izvrsten pesnik, nego tudi učenjak. Jedino, kar bi mogli grajati, je, da hvali preveč husitstvo.

Znani Ed. Jelinek je napisal »Slovanské črtý« ze života společenského, literárního a uměleckého. — Salonni biblioteka č. IX. — Tu je trinajst razprav, v katerih se opisuje vse, kar meri na kulturo Slovanskih narodov. Zastopani so Rusi, Poljaki in Hrvati. Pisan je v lahkem slogu, kakoršnega smo pri njem vajeni, razodeva se velika ljubezen do ostalih Slovanov. — V istej biblioteki št. LIX. so izšle J. Konrada, veččega pripovedovalca, »Dalmatinské povídky«. — Na vrlo zanimiv način podaje K. nekoliko lepih slik iz življenja naroda z obrežja jadranskega morja.

V zalogi Topiča sta izšli tudi vrlo zanimivi knjižici: »Vybrané báchorky a národní pohádky Boženy Němcové« in »Národní pohádky a pověsti« K. Jar. Erbena, znamenitega nabiratelja narodnega blaga. Obe knjigi sta okrašeni z lepimi ilustracijami Viktorja Olive. —

Med prvake na češkem parnasu spada i A. Heyduk. »Salonni bibl. št. LXVIII.« je prinesla njegove najnovejše pesmi: »Sípý a paprský« basně. — Poleg ostre satire nahajamo v tej zbirki čvrsto in vzvišeno rodoljubno navdušenost. H. je pravi lirik. Vroča ljubezen do domovine in vera v njeno bodočnost, predočevana s posebno natančnostjo in nežnostjo, očara vsakega. Tu se zrcali cela osebnost Heydukova. — Izdavanje zabavnih spisov J. K. Tyla lepo napreduje, izšel je že dvajseti zvezek. Spisi Tylovi imajo trajno vrednost, človek jih rad vedno čita.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Naše slike nam kažejo nekatere jugoslovanske obraze in noše. Sl. 1. in 2. nam kažeta Morlakinja in Morlaka, to je Dalmatince Imoščana (Imoski), po rodu Slovana, ki pa rabi tu in tam italijanščino, zlasti po otokih dalmatinskih. Sl. 3. nam kaže kmeta iz okolice šibeniške. Ta okolica je jako zanimiva; okoličani lepega Šibenika se pečajo z ribištvo in vinstvom. Sl. 4. Krivošijanka. Krivošija je iz zadnjih bojev dovolj znana. Sl. 5. in 6. nam predstavljata srbsko nošo. — Slike so povzete iz knjige »Balkan halbinsel«, spisal A. E. Lux, izdal Herder v Freiburgu (ocenjena v našem listu str. 49), čitateljem v veselje, poznavalcem slovanskega juga v presojo.

† Anton Mažuranič, eden izmed prvakov ilirskih preporoditeljev, umrl je dne 18. decembra pr. l. v Zagrebu. Pokojnik se je rodil v Novem

v Vinodolu na Primorskem, kjer je obiskaval prve šole; srednje pa in višje je izvršil v Zagrebu, kjer je postal profesor hrvatskega in latinskega jezika, l. 1861 pa je postal ravnatelj na Reki. Služboval je preko 30 let ter se je, ko je leta 1868 stopil v pokoj, preselil v Zagreb.

Z bratom Ivanom pesnikom, banom hrvatskim, bil je čvrst pristaš Gajev in boritelj za narodne stvari. Gaju je pomagal v »Danici« in v »Novirah«. Pisal je več jezikoslovnih sestavkov, izdaval šolske knjige (»čitanke«). Leta 1859 je izdal prvo hrvatsko slovnico, katero je izdelal na podlagi svoje jezikoslovne razprave »Temelji ilirskoga i latinskoga jezika«; zapazil je edinstvo naglasa v govoru narečja čakavskega in jezika ruskega; priredil je več dubrovniških pesnikov za tisk; v zagrebškem programu je priročil:

»Pregled povjesti zagrebske gimnazije« in »Pregled stare hrvatske literature«, in v časopisu »Kolo« je obelodanil in razložil imenitni »Vindolski zakon«.

Telo položili so mu dne 20. decembra pr. l. v rakev med preporoditelje.

»Ne samo Hrvatska,« kakor je rekel v nagrobni besedi vseučilišni profesor dr. Fr. Marković, »nego sva slavenska jezikoslovna znanost upisala je medju zlatnimi imeni i ime Antun Mažuranić!«

Lešnički.

Vadnica.

3. Svét.

Nebrojno pisanih cvetok
Na polju širocem duhtí,
Med cvetkami bujnimi v travi
Pa dete neskrbno sedí. —

In trga si cvetko za cvetko
Sadeč si jih na srcé,
Zdaj boža jih nežno in gladi,
Zdaj meče jih zopet od sé. —

In svét — kot dete cvetlice, —
Na srce si vsaja ljudi,
Zdaj boža jih nežno in gladi,
In zdaj z obupom morí. —

Primerá: svét — dete je prisiljena. Primerjati moremo sploh le predmete, kateri se ujemajo s svojstvi, pri katerih se nam prav zatagadelj primerjanje samo usilja; a svét nam pomenja nekaj velikega, mogočnega, dete je mladostno, šibko. Dete trga cvetove brez namena; brez vsake misli je gladi in meče od sebe, s kratka: igra se z njimi v otroški svoji preprostosti; svet ravna z ljudmi nekoliko drugače. Dete sedi sredi cvetov, potemtakem bi moral biti svet sredi ljudi, ali v tem primeru ravno ljudi v njihovi celoti imenujemo svet; dete cvetove meče od sé — da bi svet metal ljudi od sebe, tega seveda niste mogli reči, zato pravite, da jih z obupom morí — kje je tukaj podobnost? — O nedostatkih, kateri sicer kazé Vašo pesem, samo nekaj primerov: Priloga »bujne« cvetke in »neskrbno« dete ne značita ničesar; po bujnih cvetkah bi morali o detetu povedati podobno svojstvo, ali ker tega ne morete, nasprotno svojstvo, torej »bujne cvetke« — »nežno (šibko) dete«. — Saditi si cvetke na srce ni dobro rečeno; božati in gladiti je jedno. — Ne vémo, ali se nalašč niste držali vseskozi istega ritma, ali ste v 1., 6., 9. in 12. vrstici izpustili po jedno stopico nevédoma! — Pesem ni brez vsacega čustva in tudi verzifikacija je dosti spretna, samo krepkih rim pogrešamo: duhtí, sedí; srcé, sé; ljudi, morí — take rime sicer niso slabe, ako se ne ponavljajo prepogosto, vendar mislimo, da so krepke možke rime kakor »hrast, čast; vas, glas« lepše in boljše od tacihi rim na naglasen samoglasnik.

4. Obup.

Na nočno gledal sem nebó,
Opazoval je v mesečini,
Padla je zvezda na zemljó,
Se izneverila množini. —

To zvezda jasna ni bilá,
Biló je vbôgo srce moje,
Ki je zgrešilo pota vsa
Do nedosežne sreče svoje! —

Samó dve, tri vprašanja: Zakaj ste postavili pesmi naslov »Obup«? Zakaj pravite, da se je zvezda, ki je padla na zemljo, izneverila »množini«? In naposled: Kako morete tej zvezdi primerjati »ubogo« svoje srce, ki je zgrešilo vsa pota do nedosežne (?) sreče svoje? A tako, zdaj pač umejemo: hoteli ste povedati, da se je to srce dvigalo k sreči, da pa je palo z višine; hm, bodi — ali pa je pala zvezda tudi zatagadelj? Recimo odkritosrčno: pesnik, kateremu resnično, ne umišljeno gorjé razdvaja srcé, nikdar in nikoli ne more zapeti take pesmi; prav zatagadelj pa tudi vémo, da je Vaše srce še zdravo in veselo — daj Bog, da bi nikoli nobena bolest ne potrkala nanj! —

5. Cvetlici in ptiček.

Dve kitici od vseh desetih bodeta menda dovolj. Ptiček pòje:

»Oh, ljudje so obdolžili
Nezaslišanih hudob
In brezčutno položili
Na zatožno so me klop.«

»Češ, to je prekanjen ptiček,
K cvetkam kratko več ne smé;
Vrh drevesa je vršček,
Tam drží naj ptiček se.«

Bridka resnica, ali dober svet! Mi samo še želimo, da bi se tako nikoli več ne oglasil ta ptiček v pesniškem logu slovenskem, ker smo živo prepričani, da bi ga ljudje znova in po vsej pravici položili na zatožno klop! Kaj hočete: vsakdo ne more biti slavec; kure in race so tudi potrebne ptice! — »Triolel« je prav navadna erotična pesem brez vsacega pesniškega vzleta; dikičja okorna, rime pa naravnost grozovite. Ne moremo! —

F.

Cena: Za celo leto 2 gld.; za pol leta 1 gld. Uredništvo in upravnništvo je v Marjanišču.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe.

Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.